

1-1-1971

บทบรรณาธิการ : แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตอนที่ ๒ ปัญหาของหลักสูตร ฝึกหัดครู

วิจิตร ศรีสอ้าน

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

ศรีสอ้าน, วิจิตร (1971) "บทบรรณาธิการ : แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตอนที่ ๒ ปัญหาของหลักสูตรฝึกหัดครู," *Journal of Education Studies*: Vol. 1: Iss. 3, Article 1.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol1/iss3/1>

This Editorial is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทบรรณาธิการ

วิจิตร ศรีสอ้าน

แนวคิดในการจัดการศึกษาตอนที่ ๒ ปัญหาของหลักสูตรฝึกหัดครู

ปัญหาของหลักสูตรฝึกหัดครูที่จะนำมากล่าวในที่นี้ เป็นปัญหาของหลักสูตรฝึกหัดครู ระดับปริญญา แต่ก็อาจมีบางปัญหาที่สัมพันธ์กับหลักสูตรฝึกหัดครู ระดับอื่นๆ

ปัญหาแรก ที่จะพูดถึงคิดว่า เป็นปัญหาเรื้อรัง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู และผู้ใช้ครูจะต้องช่วยกันและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ปัญหานี้ก็ได้อะไรความสัมพันธ์ สอดคล้อง (Relevance) ปัญหาความสัมพันธ์ สอดคล้องที่ผู้เขียนมองเห็นมี ๒ ด้าน ด้าน

หนึ่งคือความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างนโยบายการผลิตครูกับนโยบายการใช้ครู ในปัจจุบันนั้นนโยบายสองประการนี้ยังไม่สอดคล้องกัน ทางฝ่ายผู้ใช้ครูควรจะได้กำหนดและก็ควรจะได้บอกให้ทางฝ่ายผู้ผลิตครูได้ทราบล่วงหน้าว่าจะต้องการครูระดับใด จำนวนมากน้อยเท่าใด ต้องการในแขนงวิชาต่างๆอะไรบ้าง เหล่านี้เป็นต้น เพื่อจะได้ผลิตครูให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ด้านที่สอง คือความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างหลักสูตรฝึกหัดครู กับหลักสูตรในระดับที่ครูเหล่านี้จะออกไปสอน ตัวอย่างเช่น หลักสูตรฝึกหัดครูมัธยมของเราปัจจุบันมีความสอดคล้องกันดีกับหลักสูตรมัธยมหรือไม่เพียงใด ปัญหาที่สังเกตเห็นได้จากการใช้ครู ปัจจุบันนี้เรามีปัญหาในด้านการใช้ครูวิทยาศาสตร์ เพราะครูวิทยาศาสตร์ที่ผลิตออกไปจากสถาบันต่างๆ บางทีก็ได้พบว่าไม่สามารถจะสอนวิทยาศาสตร์ในบางแขนงในระดับ ม.ศ. ๔-๕ ได้ หรือครูที่จบวิชาเอกทางสังคมศึกษา ไม่สามารถที่จะสอนหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมได้ ในขณะที่เราหาครูที่จะสอนหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมยากเหลือเกิน เราน่าจะได้สำรวจว่าหลักสูตรของการผลิตครูกับหลักสูตรที่ครู

เหล่านี้จะต้องออกไปสอนนั้น มีความสัมพันธ์กันมากน้อยแค่ไหนควรจะแก้ไขอย่างไร ที่นับว่าเป็นปัญหาในขณะนี้และจะเป็นปัญหามากในอนาคตก็คือความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรของโครงการใหม่ๆ กับหลักสูตรฝึกหัดครูระดับนั้น เช่น โครงการมัธยมแบบประสม และอาจจะมีโครงการอื่นเกิดขึ้นมาอีก ความจริงก่อนจะมีโครงการก็น่าจะได้มีการติดต่อกับประสานงานกับฝ่ายผลิตครูเสียก่อน เพื่อการผลิตครูจะได้ผลิตไปสนองกับโครงการเหล่านี้ได้ สำหรับตัวครูนี้ เราอาจจะมีการฝึกอบรมได้ก็จริงแต่ในขณะเดียวกันถ้ามีการขยายงานมาก ก็จำเป็นจะต้องมีการผลิตใหม่เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ

ปัญหาที่สอง คือความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติปัญหานี้เป็นมากในวงการฝึกหัดครู ปัจจุบันเรายอมรับกันว่าการสอนนั้นเป็น Practicing Profession เมื่อเรียนรู้ทฤษฎีแล้วจะต้องนำเอาไปปฏิบัติให้ได้ เพราะเวลาเราประเมินว่าครูสอน (ได้) ดีหรือไม่ เป็นครูดีหรือไม่นั้น เราไม่ได้ประเมินว่าเขารู้ทฤษฎีมากน้อยแค่ไหน แต่เราประเมินว่าเขาสอนแล้วเด็กเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน เขาสามารถนำเอา

ทฤษฎีไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลทางการศึกษาแค่นั้น ปัญหา^๕เป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นหัวใจของการผลิตครู ฉะนั้นเราจะต้องหันมาปรับปรุงหลักสูตรว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ทฤษฎีกับปฏิบัติไปด้วยกันได้อย่างใกล้ชิด ผู้อภิปรายเสนอแนะว่าในการที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติโดยเฉพาะรายวิชาที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีสอนนั้น จะต้องแก้ไขหลายจุด จุดแรกที่จะต้องแก้ไขก็คือ จัดระเบียบวิชาต่าง ๆ ทางด้านระเบียบวิธีสอนเสียใหม่ทั้งหมด แต่ก่อนเราเคยจัดให้มีวิธีสอนทั่วไป และวิธีสอนเฉพาะวิชา จากนั้นก็ให้ออกไปฝึกสอน มาตอนหลังก็เหลือแต่เพียงวิธีสอนเฉพาะวิชาอย่างเดียว เพราะคลุมไปถึงวิธีสอนทั่วไปด้วย ปัจจุบันนี้ทางด้านวิธีสอนได้เจริญก้าวหน้าไปถึงขั้นใช้วิธี Micro teaching แล้ว ถ้าเช่นนั้นจะต้องศึกษาและแยกพฤติกรรมทางการสอน (Teaching behavior) ออกมาว่าเป็นไปตามลำดับขั้นอย่างไร และจะต้องมีการจัดระเบียบวิธีสอนต่าง ๆ ใหม่ ปัจจุบันเราให้เด็กศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ ไปแล้ว ๒-๓ ปี จึงออกไปฝึกสอนซึ่งใช้เวลาฝึกสอนเพียง ๑๐ สัปดาห์เท่านั้น ความจริงการเรียนทฤษฎีกับปฏิบัติควรจะเริ่มไปพร้อมกัน แต่เท่าที่เป็น

อยู่นั้น หลักสูตรฝึกหัดครูจัดทำเองเดียวกับที่จัดหลักสูตรศิลปศาสตร์ คือเอาวิชามาซ้อนเรียงกัน ถ้าเรียนผ่านแล้วก็จะดีเอง ความเข้าใจอย่างนี้ถ้าจะไม่ถูก ถ้าหากเราคิดว่าการสอนนั้นเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) แล้วก็คิดว่าน่าจะได้วิธีการฝึกแพทย์เป็นตัว อย่าง เช่น เวลาเขาสอนทฤษฎีของการผ่าตัด เขาก็จะให้ไปขึ้น Ward ปฏิบัติ และผู้ที่สอนผ่าตัดนั้นก็คือหมอผ่าตัดนั่นเอง ที่นี้ของเรา ผู้ที่สอนระเบียบวิธีสอนคือผู้ที่เลิกสอนมาแล้ว หรือบางทีก็ไม่เคยสอนในระดับนั้น ๆ เลย เรื่องนี้น่าจะได้พิจารณาและหาทางแก้ไข นอกจากจะต้องปรับปรุงหลักสูตรเสียใหม่แล้วยังจะต้องพิจารณาการใช้โรงเรียนสาธิตเสียใหม่ด้วย ให้สมกับที่เรามีโรงเรียนสาธิตไว้เพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติการอาชีพของครู เหมือนกับแพทย์ที่มีโรงพยาบาลไว้สำหรับฝึกแพทย์จะนั้น และผู้ที่จะสอนระเบียบวิธีสอน ก็ควรจะต้องสอนในโรงเรียนสาธิตด้วย ในขณะเดียวกันก็ควรจะได้ใช้อาจารย์โรงเรียนสาธิตเข้ามาช่วยสอนวิชาต่าง ๆ ด้วย เพื่อจะได้ทำให้ทฤษฎีและปฏิบัติไปด้วยกัน ขณะนี้ในสหรัฐอเมริกาหลายแห่งกำลังใช้ระบบ Clinic ในสถานฝึกหัดครู โดยพยายามที่จะจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติลงมาไว้

ในปีแรกๆ ของการฝึกหัดครูในภาคปฏิบัตินี้ ผู้เรียนยังไม่เข้าสู่ชั้นเรียนโดยตรง อาจจะทำงานกับเยาวชน ทำหน้าที่ผู้ช่วยครู ฯลฯ และมี Clinical Professor คอยช่วยเหลือ แนะนำและแก้ไข อาจใช้ Video tape เพื่อช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์การปฏิบัติของตนเอง เมื่อมีความพร้อมแล้วจึงจะปล่อยให้ไปเผชิญกับเด็กในห้องเรียนจริงๆ ปัจจุบันระบบการนิเทศการฝึกสอนของเราขึ้นอยู่กับความคิดเห็นมากที่สุด อาจารย์คนหนึ่งไปคุนนิสติกฝึกสอนก็ว่าอย่างหนึ่ง อาจารย์อีกคนหนึ่งก็ว่าไปอีกอย่างหนึ่ง นิสิตไม่ทราบว่าจะยึดของใคร เพราะฉะนั้นถ้าเราไม่ปรับให้เป็นแนวเดียวกัน ยึดทฤษฎีเดียวกัน การนิเทศการฝึกสอนก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ปัญหาที่สาม เป็นเรื่องทางเนื้อหาวิชา ปัจจุบันนี้มีเสียงพูดกันมากกว่า ครูที่จบระดับ Professional อ่อนในเนื้อหาวิชา ปัญหาที่เราจะต้องปรึกษาหารือและพูดคุยกันเสียให้ชัดเจนว่าในการฝึกหัดครูนั้นเราจะจัดเนื้อหาทางวิชาการมากน้อยเพียงใด เพราะเรามีเวลาจำกัดเหมือนกับการเรียนในระดับ Professional แขนงอื่นๆ แต่เรายังมีวิชาอื่นๆ ที่จะต้องเรียนประกอบอีกนอกเหนือไปจากเนื้อหาทางวิชาการ เช่นเราจะผลิต

ครูวิทยาศาสตร์ เราจะให้เขาเรียนรู้ทุกอย่างเท่าหรือเหมือนนักวิทยาศาสตร์หรือ ปัญหาที่จะต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบ การให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาการ (Academic Discipline) นั้น อาจจะทำแยกออกได้เป็น ๓ ด้าน คือ **ด้านที่หนึ่ง** เรียก Nomenclature เป็นเรื่องของความคิดพื้นฐานและศัพท์ (Basic Concept and Terminology) เราจะพูดภาษาวิทยาศาสตร์ได้ก็จำเป็นจะต้องรู้ศัพท์เฉพาะ (Terminology) ของกฎหมาย **ด้านที่สอง** คือ Structure เป็นเรื่องขอบข่าย องค์ประกอบเนื้อหาที่เป็นแก่นในสายวิชานั้นๆ **ด้านที่สาม** คือ Mode of Inquiry หมายถึงวิธีการศึกษาค้นคว้าที่เขาใช้อยู่ในศาสตร์สาขานั้นๆ ทั้งสามด้านนี้เราอาจไม่จำเป็นต้องให้เท่ากับนักวิทยาศาสตร์ นักสังคมศาสตร์ นักภูมิศาสตร์ และอื่นๆ แต่อย่างน้อยจะต้องมีความเข้าใจพื้นฐานในสิ่งเหล่านี้อย่างเพียงพอ แต่สังคมของเราก็มุ่งหวังที่อยากจะให้ครูมีเนื้อหาวิชาหลายๆ ในแต่ละแขนง ปัญหาที่เราจะต้องคิดว่าจะเพิ่มเติมเข้าที่ตรงไหน แต่คิดว่าถ้าเราได้จัดวิชาการศึกษาเสียใหม่ให้ดีแล้ว ไม่ให้ซ้อนกันมากดังที่เป็นอยู่ เราก็อาจจะมั่งมีไว้ให้สำหรับการเพิ่มทางวิชาการ

ปัญหาที่สี่ คือการสร้าง Professionalism ในหมู่ของผู้ที่จบไปเป็นครูให้มีใจครู ควรจะได้สร้างให้เกิดขึ้น ให้มีจรรยาบรรณแห่งอาชีพ ความจริงจรรยาบรรณของครูเราก็มี แต่อยู่ที่ครูสภา มิได้นำเอามาสอนและอบรมกัน และใน ๑๐ ข้อของจรรยาบรรณนั้น บางข้อก็เป็นเรื่องของกฎ ก.พ. เสียด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นเราจะต้องมาช่วยกันพัฒนาจรรยาบรรณแห่งอาชีพขึ้น เพื่อให้คนที่จะเป็นครูเกิดความสำนึกในจรรยาบรรณของอาชีพครู

ปัญหาสุดท้าย คือ เรื่องจุดประสงค์และเกณฑ์วินิจฉัยการปฏิบัติงาน (Performance Criteria) เรายังขาดจุดประสงค์และเกณฑ์วินิจฉัยที่แน่นอนสำหรับยึดถือได้ ฉะนั้นการสร้างหลักสูตรฝึกหัดครูหรือการจะปรับปรุงหลักสูตรก็กระทำกันไปตามตำรา และการที่จะมีเกณฑ์วินิจฉัยการปฏิบัติงานได้นั้นก็หมายถึงว่าเราได้มีการวิจัยถึงเรื่องประสิทธิภาพในการสอนแล้วว่า การสอนที่ดีนั้นมีเกณฑ์อย่างไร การสอนนับเป็นหัวใจของการฝึกหัดครู แต่ที่ว่าเรายังขาดการวิจัยใน

ทางด้านการสอนอยู่มาก การที่จะสอนคนให้เป็นผู้สอนที่ดี จำเป็นต้องมีผลการวิจัยทางพฤติกรรมการสอนมาสนับสนุน เท่าที่สำรวจการวิจัยทางการศึกษาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทย พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับ "การสอน" โดยตรง ทั้งๆ ที่การสอนเป็นกิจกรรมหลักของระบบการศึกษากันนี้ จึงถึงเวลาแล้วที่สถาบันฝึกหัดครูทั้งหลายจะได้หันมาสนใจ "การวิจัยทางการสอน" กันอย่างจริงจังเสียที

ปัญหาของหลักสูตรฝึกหัดครูทั้ง ๕ ประการที่กล่าวมานี้ เป็นปัญหาสำคัญที่น่าจะมีการพิจารณาแก้ไขกันอย่างจริงจัง เพราะคุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู ครูจะมีคุณภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับหลักสูตรฝึกหัดครู หากสถาบันฝึกหัดครูไม่สามารถแก้ปัญหาคอร์สฝึกหัดครูได้แล้ว ก็อย่าหวังเลยว่าเราจะได้ครูที่มีคุณภาพมาช่วยพัฒนาการศึกษาของชาติ และถ้าเป็นเช่นนั้น ชะตากรรมของเยาวชนไทยจะเป็นเช่นไร ?